

YENİ NESİL SORULAR VE SORU HAZIRLAMA TEKNİKLERİ

HATAY MILLİ İRADE ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

Yeni nesil soru nedir?

Yeni nesil soru müfredatta geçen " gerçek hayat problemlerine yer verilir" olarak ifade edilen sorulara denir.

Günlük hayatta veya doğada karşılaştığımız olay,şekil,özellik vs... gibi konuların müfredat dahilinde sorulara dökülmüş halidir.

Yeni nesil soru sorulması soruyu değiştirmemelidir. Dersin müfredat kapsamında ki konularından yazılmalı,yani klasik soru nasıl ise içerik olarak yeni nesil soruda aynı olmalıdır.

Bu bağlamda, öğrenmenin gerçekleşmesinde en önemli bir unsur da sorunun tekniğine uygun olarak hazırlanması ve sorulması işlemidir. Soruların etkili olmasının en önemli yanı, soruların yanlış anlama ve algılara yol açmayacak, açık anlaşılır ve net olmasıdır. Diğer taraftan öğrencilere sorulacak sorular ne çok zor ne de çok kolay olmalıdır. Her iki durumda da öğrencinin hoşnut olmayacağı görülmüştür. Aslında "**ideal soru**" neyi yoklamak istiyorsanız onu soran sorudur, diye tanımlanabilir.

Sorular hazırlanırken; konuları kapsaması, öğrencilerde bilgiye ulaşma isteği doğurması , yaratıcılıklarını geliştirmesi, işbirliği ve grup çalışmasına teşvik etmesi, problem çözme becerilerini geliştirmesi ilkelerinin göz önünde tutulması temel ilke olarak kabul görmüştür.

BLOOM TAKSONOMİSİNE GÖRE SORU HAZIRLAMA

Soru sınıflamasında en iyi bilinen ve kullanılan sistem Bloom'un taksonomi sistemidir.

Bloom soru düzeylerini aşağıdaki basamaklara ayırmıştır:

1. Bilgi basamağı
2. Kavrama basamağı
3. Uygulama basamağı
4. Analiz basamağı(çözümleme)
5. Sentez basamağı
6. Değerlendirme basamağı

Bilgi basamağında soru sorma :

Bilgi temel alınmak suretiyle, kavramlara(ova nedir, sıfat nedir), olgulara(Kimdir, ne zaman olmuştur, İstanbul ne zaman fethedilmiştir?),araç-gereçlere(metre nedir, tren nedir),sıralama-sınıflama (Türkiye'nin Cumhurbaşkanlarını sırasıyla sayınız? Dünya'da kaç türlü canlı vardır, sınıflara ayırınız ?), işaretlere(YTL nedir, haritada yeşil renkler neyi gösterir), ölçütlere(sınıf geçmenin ölçütleri nelerdir?) yönelik sorular sormak anlamı taşımaktadır.

Bilgi basamağında sorular için anahtar kelimeler; Kim, Ne, Nerede, Ne zaman ? sözcükleridir ve sorular bu ekseninde oluşturulur.

1. Dünya savaşı ne zaman olmuştur? Bölgelerimizin isimlerini söyleyiniz? gibi sorular bu basamağa örnek gösterilebilir.

Kavrama basamağında soru sorma

Bu basamakta, açıklama(ifade etme), çevirme, öteleme(tahmin etme- kestirme), yorumlama, terimin anlamını söyleme, seçme işaretleme davranışları ön plana çıkmaktadır.

Bu basamağın anahtar sözcükleri: göster, açıkla, örnek ver, değiştir, çevir, açıkla, özetle, ayır, genişlet sözcükleridir.

Örnek sorular: Bu parçadan ne anladınız, açıklayınız? Sıfatlara örnek veriniz? Bu gidişle çevre kirliliği hangi sonuçlar doğurur?

Uygulama basamağında soru sorma

Öğrencinin öğrendiklerini ve anladıklarını uygulama, yazma, belirtme, ortaya koyma özelliğini taşıyan sorulardır.

Anahtar kelimeler: uygula, seç, kullan, çöz, biçimlendir, değiştir, boya, hazırla

Örnek sorular: Harita üzerinde enlem ve boylamları gösteriniz? Elektrik zilin şemasını çizerek devreyi tamamlayınız ? Yağmurun nasıl yağdığını basit deneyle gösteriniz ? İçinde sıfat bulunan bir cümle oluşturunuz ? Evinizin bulunduğu çevrenin krokisini çiziniz? Hicri tarihi miladi tarihe çeviriniz?

Analiz(çözümleme) basamağında soru sorma

Bu tip sorular öğrencilerin daha derin ve üst düzey düşünmesini gerektirir. Ancak bu tür soruların etkili olması için, öğrencilerin bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki hedeflere ulaşması önemlidir. Analiz sorularının bir tek cevabı yoktur. Muhtemel cevapları içerebilir. Bu tür sorular ” yüksek düzeyde soru “ kapsamında olduğu için genellikle öğretmenler bu tür soru sormaktan kaçınırlar.

Anahtar Kelimeler: Niçin, hangi etkenler, analiz edin, açığa çıkartın ?

Örnek Sorular: Kurtuluş Savaşında düzenli ordunun kurulmasına neden ihtiyaç duyulmuştur? Yeniçeri Ocağının bozulması Osmanlı Devletinin çöküşünde nasıl etkili olmuştur?

Sentez basamağında soru sorma

Bu basamaktaki sorular da öğrencilerin yaratıcı ve bütünleştirici düşüncelerini gerektiren “yüksek düzeyde soru” kapsamındadır. Öğrencilerden parçaları ve öğeleri belli kurallara göre birleştirerek bir bütün oluşturması beklenmektedir. Bu tür sorularda analiz basamağındaki gibi öğretmenlerce az sorulan sorulardır.

Anahtar kavramlar: Tahmin et, üret, birleştir, ne olurdu, eğer olsaydı, yapılandır.

Örnek Sorular: Evinizin bulunduğu alandaki çevre temizliği ile ilgili bir rapor hazırlayınız ? Duraklama dönemindeki isyanların Osmanlı Devletinin zayıflamasına hangi yönleriyle etkisi olmuştur?

Değerlendirme basamağında soru sorma

Soru basamaklarının en üst basamağı olup “yüksek düzey soru”lardan oluşur ve üst düzey düşünmeyi gerektirir. Değişik doğru cevapları olabilir. Özellikle öğrencinin kendi görüş ve değer yargısını ön plana çıkarma yeteneğini geliştirir.

Anahtar kelimeler : Fikrin nedir, hangisi en iyi, bu görüşe katılıyor musun, değerlendir, karar ver, haklılığını savun.

Örnek sorular: Laiklik kavramını günümüz Türkiye’si açısından değerlendiriniz ? Milli mücadele yıllarında “ manda fikri” niçin gündeme gelmiştir ? Küresel ısınmanın ülkemizdeki yansımalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye’de insanlar yeterince besleniyor mu? Ülkemizin Avrupa Birliğine girme çabalarını nasıl buluyorsunuz?

Bu tür sorular öğrencilerin düşünme yetisini geliştiren, kendine ati görüş ve düşünceleri kurallı cümlelerle ifade edilmesini sağlayan özellikler içermektedir.

BİLGİ (HATIRLAMA): Ezber Sorusu- Alt Düzey Soru Örneği

1-Aşağıdakilerden hangisi Eğitim’in tanımıdır?

- A. Öğrencinin davranışlarını kendisinin değiştirmesi sürecidir
- B.Yaşantılar sonucu davranışların değişmesi sürecidir
- C. Davranışların yaşantılarla uyumlu hale gelmesi için değiştirilmesi sürecidir
- D.Davranışların yaşantılar sonucu istedik yönde değiştirilmesi sürecidir
- E. Öğrencinin yaşamını istediği yönde değiştirmesi için davranış kazanma sürecidir

KAVRAMA (ANLAMA): (İlişki Kurma, Benzerliği Farkı Görme, Gafik Okuma Sorusu) Alt Düzey Soru Örneği

Bazı uzmanlar, eğitimin amaçlı bir süreç olduğunu öğrenmenin ise belli amaç olmadan da gerçekleşebileceğini savunmaktadır.

2-Aşağıdakilerden hangisi eğitim ile öğrenmeyi yukarıdaki ifadeye uygun olarak ayırt eden bir örnektir?

	Öğrenme	Eğitim
a.	Bir kedinin sürekli yemek aldığı saatte yemek kabına yaklaşma isteği hissetmesi	Bir kedinin, yemeğini kabının dışına çekerek yediğinde yemeği alındığı için sadece kabında yemesi
b.	Bir öğrencinin öğretmeni azarlamasın diye ödevlerini düzenli yapması	Bir öğrencinin, ödevlerini sıkıcı bulduğu için ailesine ödevim yok diyerek ödevden kurtulacağını düşünmesi
c.	Bir bebeğin limon yediğinde ağzının sulanması	Bir bebeğin limon gördüğünde ağzının sulanması

d.	Önlüğüne dökmeden yemek yiyen çocuğa şeker verildiği için çocuğun yemek dökmemeye çabalaması	Önlüğüne her yemek döküşünde annesi tarafından azarlanan ve üzülen bebeğin önlüğünü gördüğünde üzülməsi
e.	İnternette içeriğin özgür olduğunu öğrenen kullanıcıların kendi görüşlerini daha çok belirtmeye başlaması	İnternette eğlenceli içeriğin kullanıcılar tarafından daha çok tercih edilmesi

UYGULAMA: Öğrendiklerinden Yararlanıp Yeni Bir Problemi Çözme Sorusu. Üst Düzey Bilme Soru Örneği

3. Bir öğretmenin sınıfında ders etkinliklerine katılmakta zorluk yaşayan bir öğrenci bulunmaktadır. Öğrenci sık sık öğretmenin sözünü kesmekte, dersle ilgisiz konuşmalar yapmakta, arkadaşlarını rahatsız etmekte ve ödevlerini düzenli yapmamaktadır. Öğretmen öğrencinin ailesiyle yaptığı görüşmelerde öğrencinin zekâsının normalin biraz altında olduğu bilgisini edinmiştir. Ayrıca öğrencinin dikkat eksikliği de bulunmaktadır.

Yukarıdaki öğrencinin derse katılımını arttırabilmek için öğretmenin aşağıdakilerden hangisini yapması en uygundur?

- A. Öğrenciyle sık sık konuşarak onu anladığını söylemesi
- B. Başka öğrencileri örnek göstererek modeller oluşturması
- C. Yanlış davranışları için ceza verirken doğru davranışlarını ödüllendirmesi

D. İstenmeyen davranışlarını görmezden gelmesi

E. Öğrencinin yanlış davranışlarının sonuçlarını düşünmesi için time-out yöntemini kullanması

Not: Yukarıdaki 3.sorunun uygulama düzeyinden ölçüm yapabilmesi için benzeri soruların sınıfta çözülmemiş olması ya da ders materyalinde örneğinin bulunmaması gerekir. Aksi durumda sorular kavrama düzeyinde ölçme yapar.

ANALİZ: Bir Bütünü Parçalarına Ayırabilme Sorusu. Üst Düzey Bilme Soru Örneği

4. Bir Filozof eğitimi “Bireyin kamu yararına kendi aklından vazgeçmeye ikna edilme süreci” olarak tanımlar. Bu tanıma göre birey kendi aklından tamamen vazgeçerek aklını sadece kamu yararına çalıştırır hale geldiğinde eğitim başarıya ulaşmış demektir. Bireyin kendi aklından vazgeçme işlemine ikna olabilmesi için bireyin üzerinde uzun süre uğraşmak gerekir. Bahsedilen filozofa göre toplumlar, bireyleri ikna etmeye çabalamak yerine çok küçük yaşlarda okullara alarak erkenden kamu yararına düşünür hale getirirler.

Yukarıda bahsedilen eğitim tanımı içinde hangi öge yer almazsa, tanım öğrenmenin geleneksel tanımına dönüşmüş olur?

A. Kamu yararı

B. Kendi aklı

C. Birey

D. İkna edilme

E. Süreç

SENTEZ: Parçalardan Bir Bütün Oluşturabilme Sorusu. Üst Düzey Bilme Soru Örneği

1. Öğrencilerin bir kısmı ders materyalini kullanmamaktadır.

2. Derslere katılmayan öğrenciler de bulunmaktadır

3. Ders etkinlikleri öğretim elemanları tarafından aksatılmadan devam ettirilmektedir

4. Ders devam edip ders materyalini kullanan öğrenciler de bulunmaktadır

5. Öğrencilerin tümünün başarı puanları düşük ve birbirine denk sayılabilecek kadar yakındır

5-Yukarıdaki koşullar dikkate alındığında aşağıdaki çıkarımlardan hangisine varılabilir?

A. Yapılan sınavlar çok zordur

B. Öğrencilerin motivasyonu düşüktür

C. Öğretim elemanlarının motivasyonu düşüktür

D. Eğitim süreci iyi kurgulanmamıştır

E. Ders materyali anlaşılır değildir

DEĞERLENDİRME: Verilen Kriterlere Göre Karar Verebilme Sorusu. Üst Düzey Bilme Soru Örneği

6-Son yapılan Milli Eğitim şurasında alınan kararlar doğrultusunda, öğrencilerin Bloom'un taksonomisinin üst basamaklarındaki eğitimsel kazanımları edinebilme ihtimalleri için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A. Seçmeli derslerin sayısının artırılması öğrencilerin en azından kavrama düzeyinde öğrenme gerçekleştireceklerini garanti altına almaktadır

B. Arapça dersinin ilkökulda verilecek olması ülkemizdeki Arapça konuşan nüfusun hızla arttığı dikkate alınır en azından uygulama düzeyinde kazanımlar elde edilmesini sağlayacaktır

C. İlkokullarda Yapılandırmacı eğitim anlayışına dayalı ürün ortaya koyma etkinliklerinin sayısının artırılmasının önerilmesi duyuşsal alanın en az örgütleme basamağından kazanımların edinilmesini garanti altına alacaktır

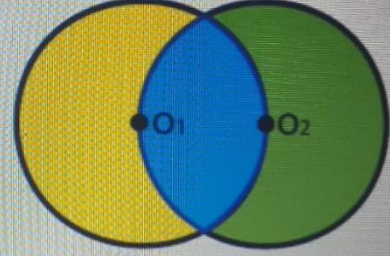
D. İlkokullarda tekli öğretime geçilmesi önerisi öğrencilerin eğitim hedeflerinin tamamına erişmesi garantisini beraberinde getirecektir

E. seçmeli ders modülünde yer alan fen bilimleri alanına fen bilimlerine giriş dersinin konulması temel kavramların iyi öğrenilerek taksonominin üst düzeyinde kazanımlar edinilmesine yardımcı olacaktır.

KLASİK SORUYU YENİ NESİL SORUYA DÖNÜŞTÜRME

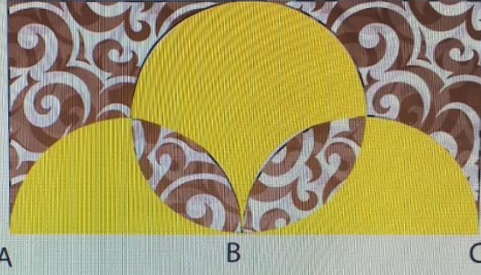
ÖRNEK

Şekilde verilen bir birinin merkezinden geçen çemberlerde O_1 merkezli çemberin yarıçapı 6 cm olduğuna göre mavi bölgenin alanı kaç cm karedir?

ÖRNEK

Şekilde verilen dikdörtgen şeklindeki duvara beyaz $[AB]$ ve $[BC]$ çaplı yarım çember ve B noktasından geçen, duvarın üst kenarına teğet bir çember çiziyor. Çemberlerin sınırladığı bölgeleri şekildeki gibi kahverengi

renkli ve sarı renkli duvar kağıtları ile kaplamıştır. Kahverengi renkli desenle kapladığı bölgenin alanının duvarın alanına oranı kaçtır?

- A) $1/2$ B) $1/3$ C) $2/3$ D) $1/4$ E) $3/4$